

วิเคราะห์คุณค่าทางพุทธจริยธรรมที่ปรากฏในความเชื่อเรื่องเปรต ที่มีผลต่อสังคมไทยปัจจุบัน*

AN ANALYSIS OF BUDDHIST ETHICAL VALUES IN BELIEF OF PETA (HUNGRY GHOST) AFFECTING CURRENT THAI SOCIETY

พระใบฎีกาทวีศักดิ์ ชินวโส (กล้าคง)

Phrabaideka Taweesak Chinawangso (Klakong)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

E-mail: nattpong2286@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์คุณค่าทางพุทธจริยธรรมที่ปรากฏในความเชื่อเรื่องเปรตที่มีผลต่อสังคมไทยปัจจุบัน” โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาเรื่องเปรตที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธรศาสนาเถรวาท 2) เพื่อศึกษาอิทธิพลความเชื่อเรื่องเปรตที่ปรากฏในสังคมไทย 3) เพื่อวิเคราะห์คุณค่าทางพุทธจริยธรรมที่ปรากฏในความเชื่อเรื่องเปรตที่มีผลต่อสังคมไทยปัจจุบัน การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่เน้นการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) ที่เกี่ยวกับเรื่องคุณค่าทางพุทธจริยธรรมความเชื่อเรื่องเปรตที่มีผลต่อสังคมไทยปัจจุบัน เพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับสังคมปัจจุบันและเป็นแนวทางในการเผยแพร่ต่อไป

ผลการวิจัยพบว่า 1) อิทธิพลความเชื่อเรื่องเปรตที่ปรากฏในสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่า อิทธิพลความเชื่อเรื่องเปรตที่ปรากฏในสังคมไทย เป็นความเชื่อเรื่องบุญและบาปซึ่งจะปรากฏในคัมภีร์เปตตพลีจะแนะนำให้สร้างกุศลให้มากเพื่อจะเป็นบุญกุศลที่จะติดตามตัวไปเมื่อสิ้นชีวิตไปจากโลกนี้ด้วยอำนาจของผลบุญกุศลจะส่งผลให้ชาตินี้มีความสุขแล้วยังเป็นผลให้ชาติหน้าจะมีชีวิตที่ดีขึ้นไปกว่าในชาตินี้อีกด้วย 2) คุณค่าทางพุทธจริยธรรมที่ปรากฏในความเชื่อเรื่องเปรตที่มีผลต่อสังคมไทยปัจจุบัน ผลการวิจัยพบว่า พระธรรมคำสั่งสอนใน

* Received 2 February 2020; Revised 11 February 2020; Accepted 27 February 2020

พระพุทธศาสนานั้น มีคุณค่าต่อจิตใจของคนไทยอย่างลึกซึ้งส่งผลให้คนไทยมีนิสัยฝักใฝ่ในการทำความดี มีจิตใจโอบอ้อมอารี ยังส่งผลให้คนในสังคมมีความสำนึกตระหนักถึงพระคุณของบรรพบุรุษ

คำสำคัญ : คุณค่าทางพุทธจริยธรรม, ความเชื่อ, เปเรต

Abstract

The study entitled “An Analysis of Buddhist Ethical Values in Belief of Peta (Hungry Ghost) Affecting Current Thai Society aimed 1) to study Peta in the scripture of Theravada Buddhism, 2) to investigate the influence of Belief in Peta affecting the current Thai society, and 3) to analyze Buddhist Ethical values in belief in Peta (Hungry Ghost) affecting current Thai society. The study was conducted employing a qualitative research method focusing on documentary research related to Buddhist ethical values of belief in Peta affecting current Thai society for the future application in the current society as well as the guideline for propagation.

Findings were as follows: 1) Buddhist ethical values of belief in Peta in Thai society is the belief dealing with merit and sin occur in Petabali scripture which guides people to accumulate more meritorious deed as a wholesome provision after death. Apart from the power of merit affecting the present happy life, a better life after will also be supported. Merit is a wholesome deed for cleansing and purifying one’s mind. That can be from three good acts; physical, verbal and mental. A sinful act is malicious, vice, malevolent, and unwholesome which brings about troubles. The state leading to woeful way causes one’s mind to vice, that is to say, one’s state of mind can be deprived on account of the unwholesome act which can be committed in three ways, body, speech and mind. 2) Regarding Buddhist ethical value, Buddhist teachings are deeply valued to Thai life and influential to Thai people in terms of performing good deeds and

inspire Thais to be kind and generous. Buddhism is regarded as Thai cultural root which can be clearly seen from many ceremonies and rituals from birth or death. Even after death, there is still a ceremony concerning merit-making to dedicate merit to the departed. Teachings in the scripture can be a refuge for people in the society to realize contribution done by ancestors that tried their best to accumulate wealth and properties and inherited to the generations.

Keyword: Buddhist Ethical Values, Belief, Peta (Hungry Ghost)

บทนำ

ความเชื่อของมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมมนุษย์ โดยทั่วไปมีความต้องการความปลอดภัยทั้งร่างกาย และจิตใจ ความเชื่อต่าง ๆ นั้น มักจะได้รับคำบอกเล่าสืบทอดกันมาจากคนรุ่นก่อนว่ามีอำนาจลึกลับหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ (วิทย์ พิณคันเงิน, 2515) ทำให้มนุษย์มีความเชื่อว่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เทพเจ้า เทวดา ภูตผีปีศาจ และผีบรรพบุรุษ มีอำนาจให้ดีให้ร้าย หรือให้สุขแก่มนุษย์ได้ ความเชื่อเหล่านี้ทำให้เกิดลัทธิ ต่าง ๆ ขึ้น (พระยาอนุমানราชธน, 2508) ลัทธิการนับถือภูตผีที่ปรากฏของมนุษยชาติมีมาตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์ อาจกล่าวได้ว่า มีมาก่อนลัทธิศาสนาใด ๆ ในโลก และการเคารพนับถือผีก็แตกต่างกันออกไปตามคตินิยมของกลุ่มชนแต่ละแห่ง (จรีจุลละเกศ, 2516) พระพุทธศาสนาไม่ได้ปฏิเสธเรื่องผี หรืออมนุษย์ หากแต่เป็นการยอมรับว่า ผี หรืออมนุษย์ดังกล่าว นั้น เป็นสัตว์โลกที่มีอยู่ในจักรวาลของสัตว์ทั้งหลาย โดยผีเหล่านั้นจะต้องเป็นสัตว์ที่ตกอยู่ในอำนาจหรือขอบข่ายของกรรม การเป็นผี หรืออมนุษย์ก็เป็นไปด้วยอำนาจของกรรม พระพุทธศาสนาก็ได้มีท่าที หรือสอนให้มนุษย์ปฏิบัติต่อผีในทางที่เหมาะสม เช่น การทำบุญอุทิศให้กับผี หรือผู้ที่จากไป โดยเรียกว่า เป็นการทำบุญแบบบุพเพเตพลี (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2550)

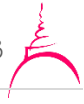
เปรต คือ ผีที่เกิดขึ้นได้โดยไม่ต้องอาศัยมารดาบิดา (โอปปาติกะ) ท่านว่าเปรตเกิดจากคนเราในสมัยที่เป็นมนุษย์ ชอบประกอบอกุศลกรรมเป็นอาจิณ หลังจากที่ได้ตายไปแล้ว และไปอุบัติเป็น สัตว์นรกเสวยทุกข์เวทนาเป็นเวลานานแสนนาน พอหมดอายุขัยจากนรกแล้ว ด้วยเศษอกุศลกรรมที่ยังเหลืออยู่ก็จะส่งผลให้ไปอุบัติเป็นชีวิตใหม่อีกรูปแบบหนึ่งเพื่อ เสวยทุกข์เวทนาบนโลกมนุษย์ มีชื่อเรียกว่า “เปรตวิสัย” ในพระไตรปิฎกกล่าวว่า เปรตเหล่านี้มี

รูปร่าง และลักษณะการเสวยทุกข์เวทนาจะแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกรรม (การกระทำ) ของแต่ละบุคคล และรูปร่างของเปรตแต่ละตัวล้วนแตกต่างกันไปตามอำนาจปรุงแต่งของกรรม ที่ตนทำไว้ หรือผลของการกระทำบาปในขณะที่มีชีวิตอยู่ ผลกรรม หรือบทลงโทษที่จะได้รับ คือ การใช้กฎหมาย หรือกติกาทางสังคม เข้ามาลงโทษโดยการติดคุกการกักขังให้ไร้ซึ่งอิสรภาพ ในการใช้ชีวิตในบางคนผลแห่งการกระทำชั่วได้ส่งผลต่อความรู้สึกนึกคิดภายใต้จิตสำนึก ดัง สุภาษิต “สวรรค์อยู่ในอก นรกอยู่ในใจ” และเมื่อตายในทางตามความเชื่อทางศาสนา ผู้กระทำ ผิดต่าง ๆ จะได้รับโทษจากรกภูมิที่มีรูปแบบของกรรมอย่างเหมาะสม ตามผลกรรมของตนที่ ได้พึงกระทำไว้ เมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ว่าได้ทำกรรมดี หรือกรรมชั่วอย่างไร

จากสถานการณ์สังคม และวัฒนธรรมที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนับวันยิ่งทวีความวิกฤต และ รากเหง้าของวัฒนธรรม ความเชื่อ ถูกทำลายจนส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ และชีวิตของคน ในสังคม ตลอดความเป็นอยู่ของผู้คนก็พบว่า ไม่มีความปลอดภัยมากขึ้น ในส่วนพฤติกรรมของ ผู้คนก็พบว่า มีความเบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานที่เคยยึดถือปฏิบัติ และมีค่านิยมเปลี่ยนแปลง ไปจากเดิม น้ำใจไมตรีที่เคยหยิบยื่นให้แก่กัน ก็กำลังหดหายเหือดแห้งไปจากสังคมไทยทุกขณะ สาเหตุหนึ่งคงเป็นเพราะผู้คนต่างคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ดังมีตัวอย่างให้พบ เห็นอยู่ในสังคมมากขึ้นทุกขณะ มีการกระตุ้นความอยากที่มากเกินไปจนถึงก่อให้เกิดการดิ้นรน เพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุนั้น ๆ สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อจิตวิญญาณของมนุษย์ บั่นทอน ความรู้สึกสำนึกผิดชอบชั่วดี ทำให้ละเลยในเรื่องคุณค่าทางจิตใจ หรือหลักธรรมในศาสนาจน ทำให้มนุษย์ไม่เกรงกลัวต่อบาป และทวีความรุนแรงขึ้นทุกวันปัจจุบันผู้คนมีความเชื่อเรื่องของ บาป บุญ ลดน้อยลง เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางสังคมเมือง สังคมบริโภคนิยม สังคมที่วัตถุมิ ค่ามากกว่าจิตใจ อำนาจแห่งเงินตราทำให้ศีลธรรมความเป็นคนเสื่อมลงอันเนื่องมาจากการ แข่งขันในการบริโภควัตถุนั้น ๆ สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อจิตวิญญาณ บั่นทอนความรู้สึก สำนึกผิดชอบชั่วดีให้น้อยลง จนความเห็นแก่ตัวเข้าครอบงำจิตใจ ทำให้เกิดปัญหาจากความไร้ ระเบียบ ไร้ศีลธรรมของคนในสังคมไทย ด้วยความมุ่งเพียงการพยายามดิ้นรนเพื่อเอาตัวรอดทำ ให้ละเลยในเรื่องคุณค่าทางจิตใจ หรือหลักธรรมในศาสนา

ความเชื่อเรื่องเปรตเป็นความเชื่อที่ทำให้คนขาดกลัวต่อการกระทำความชั่วทั้งปวง กล่าวคือ การกระทำชั่ว ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ ความเชื่อเรื่องเปรตจึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้คนละอายที่จะทำความชั่ว และเกรงกลัวที่จะทำบาป สนใจลุ่มหลงไปเสพสุขจากโลกวัตถุ

ขาดความเพียรพยายามด้วยความสุจริต ทำให้ตกอยู่สภาวะขาดสติยั้งคิด จึงมีการกระทำ ความผิด ไม่นำจนถึงคุณธรรม จริยธรรม พฤติกรรมเหล่านี้ทำให้เกิดพฤติกรรมอันผิดศีลธรรม อันดี และสภาวะจิตใจของมนุษย์เสื่อมลงพร้อมทั้งส่งผลไปสู่ภพภูมิที่เป็นทุกข์

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์คุณค่าทางพุทธจริยธรรมที่ปรากฏใน ความเชื่อเรื่องเปรตที่มีผลต่อสังคมไทยปัจจุบัน ว่ามีความเป็นมาและมีความสำคัญอย่างไร ทั้ง ในแง่ของเนื้อหาสาระ หลักธรรม และแนวคิดหรือหลักเกณฑ์ และมีอิทธิพลคุณค่าต่อความเชื่อ และวิถีชีวิตของสังคมปัจจุบัน เพื่อใช้เตือนสติให้มนุษย์มีความเกรงกลัวต่อผลแห่งกรรม และ สร้างสำนึกให้ตั้งอยู่บนรากฐานของศีลธรรมอันดี อีกทั้งยังสามารถรักษาคติความเชื่อในท้องถิ่น เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้ตระหนักเห็นคุณค่าและภูมิใจที่จะรักษาสืบทอดพระพุทธศาสนาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเรื่องเปรตที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลความเชื่อเรื่องเปรตที่ปรากฏในสังคมไทย
3. เพื่อวิเคราะห์คุณค่าทางพุทธจริยธรรมที่ปรากฏในความเชื่อเรื่องเปรตที่มีผลต่อสังคมไทยปัจจุบัน

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่เน้นการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) ที่เกี่ยวกับเรื่องเปรตในพุทธศาสนาเถรวาท โดยเฉพาะการศึกษา ค้นคว้าทั้งจากพระไตรปิฎกและอรรถกถา โดยผู้วิจัยได้แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน มี รายละเอียด ดังนี้

1. เอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) จะทำการค้นคว้าจากคัมภีร์พระไตรปิฎก 45 เล่ม ทั้งภาษาไทยและภาษาบาลี คัมภีร์อรรถกถา ฎีกาและอนุฎีกาที่เกี่ยวข้อง
2. เอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) จะทำการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจาก บทความ ข้อเขียน วารสาร บทวิจารณ์ เอกสารต่าง ๆ ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่ได้กล่าวถึง เรื่องดังกล่าวไว้ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม โดยศึกษาจากหนังสือผลงานของนักวิชาการ ด้านศาสนา และหนังสืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล โดยการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลภาคเอกสาร จากนั้นจึงประมวลความเนื้อหา สรุปผลและนำเสนอในรูปแบบการเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

วิเคราะห์คุณค่าทางพุทธจริยธรรมที่ปรากฏในความเชื่อเรื่องเปรตที่มีต่อสังคมไทยปัจจุบัน

การทำบุญให้แก่บรรพชนที่ล่วงลับไปแล้ว มีจุดมุ่งหมายเพื่อทำการอุทิศส่วนบุญให้แก่ผู้อื่นอันประกอบไปด้วยจิตใจที่ประกอบไปด้วยความเมตตากรุณาของบุคคล แม้ไม่ได้ส่งผลให้สังคมที่กำลังวุ่นวายให้สงบสุขภายในทันที แต่ก็ส่งผลทางอ้อมแก่สังคมจะเป็นผลโดยอ้อม ด้วยเหตุที่ว่า การสร้างสันติสุขนั้น จะต้องเริ่มจากภายในจิตใจของแต่ละคนก่อน กล่าวคือ เมื่อปัจเจกบุคคลได้สร้างบุญแล้ว และได้ทำการเจริญเมตตาจิตขยายส่วนบุญที่ตนได้ทำแล้วไปให้บุคคลอื่น จึงส่งผลให้ไม่เฉพาะแต่ตนเองเท่านั้นที่ได้รับความสุขอันเกิดขึ้นจากคุณธรรมภายในจิตใจของตน แต่บุคคลอื่นที่อาศัยอยู่ในสังคมาล้อมข้างก็พลอยได้รับความสุขไปด้วย กล่าวคือ เมื่อคนหนึ่งได้ทำตัวเป็นปกติสุข ไม่ทำความเดือดร้อนเบียดเบียนผู้ใดให้ทุกข์ร้อนใจ มีจิตใจที่อึมเิบผ่องใส ก็ย่อมส่งผลให้บุคคลรอบข้าง ไม่ถูกเบียดเบียน จึงถือได้ว่าประโยชน์ที่สังคมพึงจะได้รับเป็นส่วนที่ออกไปจากการพัฒนาคุณธรรมของบุคคลแล้วส่งขยายไปสู่ผู้อื่น จากจุดเล็กขยายไปสู่สังคมส่วนใหญ่

1. คุณค่าของกรรมที่ปรากฏในความเชื่อเรื่องเปรตที่มีต่อสังคมไทยปัจจุบัน

คุณค่าทางพุทธจริยธรรมเรื่องกรรมที่ปรากฏในความเชื่อเรื่องเปรตที่มีต่อสังคมไทยพุทธจริยธรรมเรื่องกฎแห่งกรรมที่ปรากฏในความเชื่อเรื่องเปรต เป็นพุทธจริยธรรมร่วมสมัยและเหมาะสมกับยุคสมัย แม้ว่าเรื่องราวที่ปรากฏในนิทานจะแต่งมานานแล้วก็ตาม ดังนั้น จะขอนำเสนอคุณค่าของพุทธจริยธรรมด้านกฎแห่งกรรมที่ปรากฏคัมภีร์ไว้ 2 ประเด็นหลัก ๆ ดังนี้

1.1 คุณค่าของพุทธจริยธรรมต่อครอบครัวมนุษย์ต้องการความสงบสุขและความ เจริญรุ่งเรืองในชีวิตเป็นเบื้องต้นโดยใช้หลักอริยมรรคมีองค์ 8 เป็นบรรทัดฐานในการแสดงคุณค่าของพุทธจริยธรรมตามกฎแห่งกรรมเพื่อจะได้ปฏิบัติดีละเว้นอกุศล ดังนี้ 1) สัมมาทิฐิ คือ มีปัญญาเห็นชอบ ได้แก่ การเห็นในอริยสัจ 4 2) สัมมาสังกัปปะ คือ ดำริชอบ

ได้แก่ คำริที่จะออกจากกาม 3) สัมมาวาจา คือ เจรจาชอบ ได้แก่ การเว้นจากวจีหุจริต 4) 4) สัมมากัมมันตะ คือ ทำการงานชอบ โดยประกอบการทำงานที่ไม่ผิดประเพณี ไม่ผิดกฎหมาย ไม่ผิดศีลธรรม และเว้นจากการหุจริต 3) 5) สัมมาอาชีวะ คือ เลี้ยงชีวิตชอบ ได้แก่ การเว้นจากการเลี้ยงชีวิตในทางที่ผิด 6) สัมมาวายามะ คือ มีความเพียรชอบ 4 ประการ 7) สัมมาสติ คือ ระลึกชอบ ได้แก่ การระลึกถึงสติปัญญา 8) สัมมาสมาธิ คือ ตั้งใจชอบ ทำจิตให้สงบระงับจากกิเลสเครื่องเศร้าหมอง

1.2 คุณค่าของพุทธจริยธรรมตามกฎแห่งกรรมต่อสังคม การใช้ชีวิตอยู่ในสังคมถือว่าเป็นพันธกรณีของมนุษย์ที่มีต่อกันในฐานะที่มนุษย์เป็นสัตว์สังคม การกระทำตามหน้าที่โดย มุ่งประโยชน์ตนเองและผู้อื่นเป็นสำคัญนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องที่สุด เพราะการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละฝ่ายจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความถูกต้องเสียสละ เพื่อธำรงไว้ซึ่งความดีงาม และ หน้าที่ของแต่ละฝ่ายจะต้องเกื้อกูลแก่สัตว์โลกทั้งมวล ซึ่งพุทธจริยธรรมตามกฎแห่งกรรมก็ได้ใช้หลัก ธรรมเกี่ยวกับเรื่องกรรม 12 ที่เป็นเหตุและผลของการกระทำ กุศลกรรมกับอกุศลกรรมเป็น ตัวกำหนดพื้นฐานในการปฏิบัติต่อกันและกัน

คุณค่าพุทธจริยธรรมตามกฎแห่งกรรมที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา จะเห็นได้ว่ากฎแห่งกรรมในพระพุทธศาสนา ทำให้บุคคลหนักแน่นในเหตุผล พึ่งตนเองเป็นสำคัญ รับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง ไม่ตัดสินบุคคลด้วยชาติชั้นวรรณะ แต่ตัดสินที่กรรม คือ การกระทำ

2. คุณค่าของความไม่ประมาท ที่ปรากฏในความเชื่อเรื่องเปรตที่มีต่อสังคมไทยปัจจุบัน

ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ต่างอาศัยความเชื่อ หรือทัศนคติที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษในการดำเนินชีวิต ซึ่งการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคลย่อมแตกต่างกันไป ในสังคมตามหลังพระพุทธศาสนาก็เช่นกัน ซึ่งในทางพระพุทธศาสนาสาระที่สำคัญของหลักคำสอนในการดำเนินชีวิต คือ การประพฤติ และการปฏิบัติทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ ต่อตนเอง และสังคม ที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องด้วยการดำเนินชีวิต ตามหลักพระพุทธศาสนานั้น จะต้องเกี่ยวข้องกับการกระทำ ทั้งกรรมดี และกรรมชั่ว จะเห็นได้ว่าความเชื่อเรื่อง เปรต มักจะแสดงให้เห็นถึงการเสวยผลกรรมของเปรตแต่ละตน ๆ เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความสังเวชสลดใจ และเห็นประจักษ์ถึงผลแห่งกรรมชั่วนั้น ๆ ของเปรต หรือเพื่อให้ผู้ฟังเกิดศรัทธาเลื่อมใส ในผลแห่งกรรมดีต่าง ๆ ใน

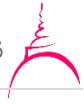

กรณีของเปรตที่ได้รับทุกข์ทรมานในวิบากกรรม ที่เปรตนั้นกำลังได้รับอยู่ และมีความสำนึกผิด หากมีโอกาสก็คิดจะทำความดีทดแทนต่อไป เพื่อเป็นเครื่องเตือนสติให้ดำรงชีวิตอยู่ด้วยความไม่ประมาท

ความไม่ประมาทนั้น เป็นหลักธรรมที่พระพุทธองค์ทรงยกย่องว่า เป็นหลักธรรมที่มีความสำคัญยิ่ง ในการดำเนินชีวิต เพราะผู้ใดประมาท เปรียบเสมือนบุคคลที่ตายแล้ว ส่วนผู้ที่ไม่ประมาทย่อมดำเนินไปสู่ทางแห่งความเจริญ กล่าวได้ว่า คำสอนในทางพระพุทธศาสนา ทั้งหมดนั้น เมื่อสรุปแล้ว ก็คือ สอนให้เราไม่ประมาท ถ้าไม่ประมาท ความชั่วอย่างอื่นก็เกิดขึ้นไม่ได้ ความไม่ประมาทจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะทำ พูด คิด แล้วผลนั้น ก็ย่อมส่งผลให้ชีวิตมีแต่ความสุข ความเจริญ ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า แต่ในทางกลับกันถ้าหากบุคคลใดประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในความประมาท หลงระเหิงอยู่กับความสุขที่ข้องอยู่ด้วยกามคุณ ก็อาจจะนำพาดนให้ถึงทุกข์ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า ทั้งนี้เพราะอิทธิพลความเชื่อเรื่องเปรตที่เกิดจากคำสอนเรื่องเปรต ทำให้ผู้คนรู้สึกเกรงกลัวในการที่จะประพฤติผิดศีลธรรม และมีน้ำใจช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เชื่อมมั่นในกฎแห่งกรรม “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากการได้รับฟังตัวอย่างของผู้ตายไปเกิดเป็นเปรตที่น่าสยดสยองสะพรึงกลัวยิ่งนัก

ประโยชน์ที่พึงจะได้รับจากความไม่ประมาท

1. ประโยชน์ในชาตินี้ ประโยชน์ที่เห็นได้ในปัจจุบันนี้ เป็นเป้าหมายขั้นต้น คือ การตั้งเป้าหมายชีวิตเพื่อ ประโยชน์ในชาตินี้ เป็นการตั้งเป้าหมายไว้ว่าจะต้องสร้างตัวและฐานะให้ได้ ด้วยการประกอบ อาชีพสุจริต ไม่ผิดกฎหมายและศีลธรรม ตามความสามารถและความถนัดของแต่ละบุคคล เช่น นักธุรกิจ แพทย์ วิศวกร ชาวไร่ และชาวนา เมื่อตั้งเป้าหมายชีวิตไว้แล้ว ก็มุ่งมั่นอุตสาหะ ฝึกฝนตนเอง ให้บรรลุเป้าหมายชีวิตนั้น ให้ได้ด้วยความไม่ประมาท บุคคลผู้ปรารถนาอายุยืน ความไม่มีโรค ความมีผิวพรรณวรรณะดี การไปเกิด ในสวรรค์ ความเกิดในตระกูลสูง และความพอใจอื่น ๆ อีกมากมาย จะสำเร็จได้เพราะอาศัย ความไม่ประมาท ทั้งหมดนี้ จึงให้เกิดมีโดยธรรม และใช้ปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สุขโดยชอบ เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายของชีวิต ได้แก่ 1) มีสุขภาพดี ร่างกายแข็งแรง ไร้โรคภัย อายุยืน 2) มีเงิน มีงาน มีอาชีพสุจริต 3) สถานภาพดี เป็นที่ยอมรับนับถือในสังคม 4) มีครอบครัวผาสุก ทำวงศ์ตระกูล ให้เป็นที่นับถือ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2542)

2. ประโยชน์ในชาติหน้า คือ ประโยชน์ที่เห็นได้ในเบื้องหน้า หลังจากตายแล้ว แบ่งออกเป็น 4 ประการ ดังนี้ 1) สัทธาสัมปทา ถึงพร้อมด้วยศรัทธา คือ เชื่อสิ่งที่ควรเชื่อ เช่น เชื่อว่า ทำได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว 2) สีลสัมปทา ถึงพร้อมด้วยศีล คือ รักษากายวาจาเรียบร้อยดี ไม่มีโทษ มีความภูมิใจในชีวิตสะอาดที่ได้ประพฤติดแต่การสุจริต 3) จาคสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการบริจาคทาน เป็นการเฉลี่ยสุขให้แก่ผู้อื่น 4) ปัญญาสัมปทา ถึงพร้อมด้วยปัญญา รู้จักบาปบุญ คุณ โทษ ประโยชน์ มิใช่ ประโยชน์ เป็นต้น (อง.อรรถก. (ไทย) 23/144/292) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) สัทธาสัมปทา หมายถึง ความอบอุ่นซาบซึ้งสุขใจ ด้วยศรัทธา มีหลักใจ สีลสัมปทา หมายถึง ความถึงพร้อมด้วยศีล คือ รักษากายวาจาเรียบร้อยดีไม่มีโทษ มีความภูมิใจ ในชีวิต สะอาด ที่ได้ประพฤติดแต่การสุจริต จาคสัมปทา หมายถึง ความถึงพร้อมด้วยการบริจาคทาน เป็นการแบ่งความสุขให้แก่ผู้อื่น ความอึ้งใจ ให้ชีวิตมีคุณค่า ที่สละทำประโยชน์ ปัญญาสัมปทา หมายถึง ความแก้วล้ำมั่งใจ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2542)

3. ประโยชน์สูงสุด คือ ปรมาตมะประโยชน์ แบ่งออกเป็น 4 ประการ 1) ไม่หวั่นไหวไปตามความผันผวนปรวนแปรต่าง ๆ 2) ไม่ผิดหวังเศร้าบีบคั้นจิตเพราะความยึดติดถือมั่น 3) ปลอดโปร่ง สงบ ผ่องใส สดชื่น เบิกบานใจตลอดเวลา 4) เป็นอยู่และทำการด้วยปัญญา ซึ่งมองที่เหตุปัจจัย (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2538) ทางพระพุทธศาสนา เรียกว่านิพพาน กล่าวคือ การหลุดพ้นจากทุกข์ ได้แก่ เครื่อง พันธนาการทั้งหลายทั้งปวงว่าเป็นประโยชน์สูงสุด ประโยชน์สูงสุดนี้ จะเข้าถึงได้ด้วยอาศัย ความไม่ประมาท คุณธรรมเหล่านี้ เมื่อสั่งสมไว้ดีแล้วย่อมจะเป็นประโยชน์ในชาติต่อไปภาย หน้า จนถึงชาติสุดท้ายคือการบรรลุนิพพาน ซึ่งเป็นเป้าหมายขั้นสูงสุด คือการตั้งเป้าหมายชีวิต เพื่อประโยชน์อย่างยิ่ง ซึ่งจะต้องตั้งใจปฏิบัติธรรมเพื่อปราบกิเลสให้หมดสิ้น แล้วเข้าสู่ภาวะ แห่งนิพพาน ตามพระพุทธเจ้าและพระอรหันต์ทั้งหลาย

โทษของความประมาท

ในพระอภิธรรมปิฎก วิภังคปกรณ์ ได้อรรถาธิบายไว้ว่า “ความประมาท คือ ความปล่อยจิตไป ความเพิ่มพูนการปล่อยจิตไป ในกายทุจริต วจีทุจริต มโนทุจริต หรือในกามคุณ 5 หรือความกระทำโดยไม่เคารพ ความกระทำโดยไม่ติดต่อกัน ความกระทำไม่นั่นคง ความประพฤติด้อยหย่อน ความทอดทิ้งฉันทะ ความทอดทิ้งธุระ ความไม่เสพให้มาก ความไม่ทำให้เจริญ ความไม่ทำให้มาก ความไม่ตั้งใจจริง ความไม่ประกอบเนื่อง ๆ ความประมาท ในการเจริญกุศลธรรม

ทั้งหลายความประมาท กิริยาที่ประมาท สภาพที่ประมาท อันใด มีลักษณะเช่นว่านี้นี้เรียกว่า “ความประมาท” (อภิ.วิ. 35/863) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

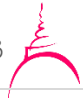
3. คุณค่าของhiri โอตตปะ ที่ปรากฏในความเชื่อเรื่องเปรตที่มีต่อสังคมไทยปัจจุบัน

3.1 Hiri ความละอายแก่ใจในการทำบาป

3.2 โอตตปะ ความสะดุ้งกลัวต่อผลแห่งบาป

ธรรมทั้งสองประการนี้ทรงแสดงว่า เป็น โลกपालธรรม คือ ธรรมที่รักษาคุ้มครองโลก คือหมู่มนุษย์ให้อยู่ร่วมต่อกันอย่างปกติสุขตามสมควร หากเราสังเกตให้ดีจะพบว่า Hiri โอตตปะ เป็นธรรมที่เกิดขึ้นภายในใจของคนทุกคน ในลักษณะที่ค่อยเกิดขึ้นมาตามลำดับ ท่านจึงเรียกธรรมสองประการนี้ว่า มโนธรรม คือ ธรรมที่เกิดมีอยู่ภายในจิต Hiri โอตตปะ เป็นมโนธรรมนี้เองที่แยกให้แตกต่างจากสัตว์ ในด้านพฤติกรรมที่ปรากฏออกมาด้านกาย วาจา เพราะใจประกอบด้วยความสำนึกอันมีHiri โอตตปะเป็นหลักยึดเหนี่ยว พฤติกรรม ต่าง ๆ ของบุคคลในสังคม จะยึดหลักการไม่เบียดเบียนตนเอง คนอื่นให้เดือดร้อน เพราะพฤติกรรมต่าง ๆ จะอยู่ภายใต้การควบคุมของHiri โอตตปะ ให้สังเกตว่า Hiri โอตตปะเป็นความสำนึก ที่เกิดขึ้นจากการยอมรับ ความสำคัญของตนเอง สังคม เงื่อนไขทางสังคม และศาสนาเป็นต้น เช่น “การพิจารณาถึงชาติ ตระกูล อายุ จิตใจที่เข้มแข็ง การศึกษา เสี่ยงครหาจากคนอื่น ความรู้สึกตำหนิตนเอง โทษทางบ้านเมือง การตกนรกหลังจากตาย เป็นต้น”

Hiri โอตตปะ ยังมีชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า “เทวธรรม” แปลว่า ธรรมเป็นคุณเครื่องเป็นอยู่ของเทวดา เพราะเมื่อคนเราประพฤติปฏิบัติชอบ ตามธรรมดีธรรมชาก็ทำให้มีความบริสุทธิ์เหมือน กับเทวดาไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน โลกก็จะสงบ สุขจึงเรียกระบบนี้ว่า “โลกपालธรรม” 1. Hiri แปลว่า มีความละอายต่อบาป อกุศล ทางกายคือไม่ฆ่าสัตว์ไม่ลักทรัพย์ไม่ประพฤติ ผิดในกาม ทางวจีคือ ไม่พูดเท็จ ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดเพ้อเจ้อ และทางมโน คือ ไม่คิดในทางที่ไม่ดีสรุปคือ การไม่กระทำความชั่ว ทั้งปวงทั้งในที่ลับและที่แจ้ง 2. โอตตปะ แปลว่า มีความสะดุ้งกลัว ต่อบาปอกุศล ไม่กล้าทำบาปทั้งในที่ลับและที่แจ้ง เมื่อทุกคนในสังคมมีธรรม จะทำให้สังคมนั้นเป็น สังคมที่น่าอยู่ และกลายเป็นสังคมแห่งความสงบ สังคมแห่งความสุข เรียกได้ว่าเป็นสังคมแห่งความปลอดภัย ถ้าใครมาอยู่ก็รับประกันได้ว่ามีความปลอดภัยในชีวิตและในทรัพย์สินแน่นอน ดังนั้น พุทธองค์จึงตรัสว่า เป็นธรรมคุ้มครองโลกหรือ รักษาให้มีความสุขนั่นเอง ความหมายเทวธรรม ทั้งในพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา

ปรกรณ์และฎีกาปรกรณ์วิเสส มีความหมายคล้ายคลึงกัน หมายถึง ธรรมสำหรับเทวดา ธรรมสำหรับทำบุคคละให้เป็นเทวดาคือ มีหิริความ ละอวยต่อบาศ ความละอวยแก็ใจ ความกระดากใจ ความขวยใจ ทั้งที่อยู่ในที่ชุมชนหรืออยู่เพียงลำพัง แต่ตนผู้เดียวไม่มีผู้อื่นรู้เห็นก็ตาม ก็มี ความละอวย แก็ใจส่วนโอดต็ปปะคือ มีความเกรงกลัวความชั่ว เหมือนกลัวสัตว์ร้าย กลัว อสรพิษ ไม่อวยากเข้าใกล้ พยายามหลีกเลี่ยงหนีให้ไกล ไม่ใช่เกรงกลัวเฉย ๆ แต่มี ใจรักอวยากจะ ประพตติแต่ในสิ่งที่ถูกตองติงาม เกรงกลัวไม่อวยากประพตติในสิ่งที่ผิดหลักเทวธรรม หิริโอดต็ปปะจึงมีความหมายว่า มีความละอวยบาศ รู้สึกกระดากใจไม่อวยากทำผิด ไม่กล้าทำ บาศ ประพตติชั่วทั้งต่อหน้าและหลัง ไม่พัวพันกับ ทุจริตมีจิตใจสูงส่ง ไม่หลงระเริงในสิ่งที่ ยั่วชวนใจให้ ใฝ่ดำกระทำในสิ่งที่จะเป็นเหตุให้ได้รับความทุกข์ ทรมานอันจะทำให้เดือดร้อน รำคาญทั้งในที่ลับ และที่แจ้ง หิริและโอดต็ปปะนั้น นอกจากจะเป็น “โลกपालธรรม” และ “เทวธรรม” แล้ว ยังเป็น คุณธรรมที่เกื้อกูลแก่ผู้ปฏิบัติเพื่อการบรรลุ มรรคผลนิพพานอีกด้วย ดังที่ท่านกล่าวไว้ใน “ไตรสิกขา” หรือข้อควรปฏิบัติ 3 ประการ ได้แก่ 1) ศีลสิกขา การศึกษา ในศีล หมายถึง การปฏิบัติ ตีประพตติถูกต้องตามหลักการทั่วไป ไม่ทำตนให้ เดือดร้อน และไม่ ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนด้วยเป็นการ รักษาภาย วาจา ให้เป็นปกติสำหรับผู้ที่จะรักษา ศีลให้หมดจด บริสุทธิได้นั้นจะต้องเป็นผู้มีความ อุดทน อุดกลั่น มีความละอวยบาศทุจริตเกลงกลัว ต่อการ ประพตติทุจริตชั่วร้าย คือ ผู้ที่ตั้งอยู่ในหิริ และโอดต็ปปะนั่นเอง 2) สมาธิสิกขาศึกษาในเรื่อง ของสมาธิคือ การทำจิตใจให้สงบ จากนิวรรณ์เมื่อ มีศีลบริสุทธิ์จิตย่อมสงบไม่มีความวิตกกังวลใด ๆ และ 3) ปัญญาสิกขาการศึกษาในเรื่องของปัญญา เมื่อจิตเป็นสมาธิแล้ว ย่อมเกิดปัญญา เครื่องหยั่งรู้ ตามสภาพความเป็นจริง ทำให้จิตหลุดพ้นจาก อุปกิเลสเรื่องเศร้าหมองทั้งหลายทั้ง ปวง

4. คุณค่าของบุญกิริยาวัตถุ 3 ที่ปรากฏในความเชื่อเรื่องเปรตที่มีต่อสังคมไทยปัจจุบัน บุญกิริยาวัตถุ หมายถึง การทำบุญ คือ การทำความดีด้วยกิริยาต่าง ๆ ถือเป็นธรรมที่ ส่งเสริมให้การประพตติพรหมจรรย์มีการตั้งอยู่อย่างเป็นนิจ และให้เป็นไปเพื่อประโยชน์ เพื่อ ความสุขแก่ชนหมู่มาก บุญกิริยาวัตถุ ในอดีตถูกบัญญัติไว้เพียง 3 ประการ แต่ภายหลังได้ บัญญัติเพิ่มเติมให้เป็นบุญกิริยาวัตถุ 10 ประการ ในพระคัมภีร์อรรถกถาทีฆนิกาย และคัมภีร์ อภิธัมมตถสังคหะ เพื่อมุ่งให้เกิดความละเอียด มีความเข้าใจ และนำไปปฏิบัติได้ง่ายขึ้น

บุญกิริยาวัตถุ 3 ประการ

1. ทานมัย

ทานมัย แห่งบุญกิริยาวัตถุ 3 เป็นบุญสำเร็จด้วยการบริจาคทาน หมายถึง การทำบุญด้วยการให้ทานหรือการสละเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น ประกอบด้วย ทานวัตถุ คือ การให้เป็นทรัพย์สินที่เป็นเงิน หรือทรัพย์สินที่เป็นสิ่งของตน เช่น การถวายสังฆทานแก่พระสงฆ์ และ ทานธรรม คือ ทานที่ให้ด้วยนามธรรม ไม่สามารถจับต้องได้ เช่น การให้ความรู้ การสละอารมณ์ เป็นต้น

1.1 ประเภทของทาน

1.1.1 ทานที่ยังเวียนวายในวัฏสงสาร ได้แก่

1.1.1.1 วัตถุทานหรือรูปธรรมทาน ได้แก่ การบริจาคทานด้วยทรัพย์สิน สิ่งของ อวัยวะ ที่สามารถจับต้องได้ และมีผู้รับทาน

1.1.1.2 นามธรรมทาน

1.1.1.2.1 อภัยทาน คือ การให้อภัยแก่ผู้อื่นทั้งทางกาย วาจา และใจ

1.1.1.2.2 ธรรมทาน คือ การให้ความรู้ การสั่งสอนธรรมให้แก่ผู้อื่นเพื่อขจัดความทุกข์

1.1.2 ทานที่พ้นจากวัฏสงสาร คือ สุญญตาทาน ได้แก่ ทานที่ไม่ต้องมีผู้รับ คือ ทานที่เกิดจากการเสียสละทางอารมณ์ของตน ด้วยการละซึ่งกิเลส 3 ด้าน คือ ความโลภ ความโกรธ และความหลง

จุดมุ่งหมายของการให้ทาน

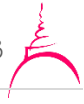
1. ทานเพื่อการอนุเคราะห์เกื้อกูล ด้วยการสงเคราะห์ผู้อื่นที่ยังต้องการความช่วยเหลือ คนที่ยังตกทุกข์ได้ยาก หรือประสบภัยเพื่อให้พ้นหรือบรรเทาจากความทุกข์นั้น ๆ

2. ทานเพื่อบูชาคุณ

2.1 การบำรุง เลี้ยงดูบิดา-มารดา หรือผู้มีพระคุณคนอื่น ๆ

2.2 การยกย่อง ชมเชย และสนับสนุนผู้ทำความดี ผู้ที่

บำเพ็ญประโยชน์แก่ส่วนรวม

2.3 การอุปถัมภ์พระสงฆ์หรือนักบวชในศาสนาให้มีกำลังสามารถปฏิบัติศาสนกิจต่าง ๆ ให้ดำรงอยู่อย่างต่อเนื่อง

ทานเมื่อทำแล้ว ย่อมได้บุญกุศล และมีความสุข เพราะทานสามารถขจัดกิเลสจากโลภะได้ ทำให้เกิดความเมตตา กรุณา โอบอ้อมอารีผู้อื่นด้วยจิตอันบริสุทธิ์ ทั้งนี้ “ทานมัย” บุญสำเร็จด้วยการให้ทาน มีอานิสงส์หรือ มีผลแห่งกุศลกรรม 5 ประการ คือ

- 1) เป็นที่รัก และเคารพของคนหมู่มาก
- 2) เป็นที่คบหาของคนดี
- 3) เป็นผู้มีชื่อเสียงดี และเป็นที่รู้จักของคนหมู่มาก
- 4) แก่แล้วกล้า และมีมั่นคงในท่ามกลางหมู่มชน
- 5) เมื่อตายแล้ว ก็ไปเกิดบนสวรรค์

เมื่อคนเราเกิดความตระหนี่ ไม่มีการให้ทาน ขาดการเสียสละและการ

2. ศีลมัย

ศีลมัย แห่งบุญกิริยาวัตถุ 3 บุญสำเร็จด้วยการรักษาศีล หมายถึง การทำบุญด้วยการรักษาศีล คือ ประพฤติตนให้ดีให้อยู่ในธรรมทั้งกาย วาจา และจิตใจ ศีล แปลว่า ประกติ คือ การปฏิบัติที่รู้จักควบคุมกาย วาจา และใจ ของตนไว้ให้บริสุทธิ์หรือมีความสงบ ศีล เป็นเครื่องควบคุมโทษหรือความโกรธ เมื่อรักษาศีลได้ ย่อมได้บุญกุศล และคงไว้ซึ่งบุญเก่า กล่าวคือ เป็นการขจัด และลดกิเลส คือ ความโกรธมิให้เกิดขึ้นได้ พร้อมกับก่อเกิดบุญใหม่ คือ จิตใจมีความตั้งมั่น และมีความสงบ ไม่เกิดโทษทั้งปวง และพร้อมที่จะรักษาศีลให้มั่นคงทั้งในปัจจุบัน และในอนาคต

ประเภทของศีล

1. โลกียศีล ได้แก่ ศีล 5 เป็นพื้นฐาน ซึ่งเป็นศีลพื้นฐานของปุถุชน ส่วนศีล 8 ศีล 10 ศีล 227 เป็นศีลที่ขยายมาจากศีล 5 ผู้ที่เจริญในศีลทั้งหลายนี้ ยังคงเวียนว่ายในวัฏสงสาร

2. โลกุตตรศีล คือ ศีลที่รักษาเพื่อมุ่งให้หลุดพ้นจากวัฏสงสาร ด้วยการรักษาศีลด้วยการใช้สติปัญญาในการวิปัสณาภาวนาเพื่อให้เข้าถึงซึ่งพระนิพพาน

จุดมุ่งหมายของการรักษาศีล

1. เพื่อให้เป็นผู้ตั้งอยู่ในศีลทั้งปวง อันได้แก่ ศีล 5 ศีล 8 ศีล 10 และ ศีล 227 ตามความพร้อมที่ตนจะพึงรักษาได้
2. เพื่อให้เป็นผู้มีความเพียรอันชอบในการดำเนินชีวิต หรือการประกอบอาชีพ
3. เพื่อให้รู้จักใช้กายสัมผัสอย่างมีสติ อันมี หูสัมผัส ตาสัมผัส จมูกสัมผัส ลิ้นสัมผัส และกายสัมผัส
4. เพื่อให้บริโศกทรัพย์ และปัจจัยทั้งหลายอย่างรู้คุณค่า
บุญกุศลที่เกิดจากการรักษาศีลนี้ ในทางพระพุทธศาสนา กล่าวว่ามีอานิสงค์ หรือ มีผลแห่งกุศลกรรม 5 อย่าง คือ
 - 1) เป็นผู้บริโศกทรัพย์ และบริวารที่ตามมาได้อย่างเต็มอ้อม และด้วยความปกติสุข
 - 2) เป็นผู้ที่หม่อมารู้จัก และให้การสรรเสริญ
 - 3) แกล้วกล้า และมั่นคงในท่ามกลางประชาชน
 - 4) เป็นผู้ที่มีสติ ดำเนินชีวิตโดยไม่มีอุปสรรค
 - 5) เมื่อตายแล้ว ย่อมได้จุติบนสวรรค์

อภิปรายผล

1. เปรตที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

ในพระพุทธศาสนาได้ให้ความหมายคำ “เปรต” ที่หมายถึง คนตายไปเกิดในเปรตวิสัย มาใช้มากกว่าความหมายที่หมายถึง “คนตาย” ทั้งนี้เพราะอิทธิพลความเชื่อเรื่องเปรตในชั้น อรรถกถาได้อธิบายความพระไตรปิฎก ตอนว่าด้วยวินิตวัตถุในมหาวิงค์ ลักษณะสังยุตต์และเปตวัตถุ จนกระทั่ง “เปรต” เป็นที่ทราบกันดีว่ามีรูปร่างลักษณะน่าเกลียดน่ากลัว รวมทั้งการ อธิบายความหมายเพื่อนำไปใช้ในการสั่งสอนศีลธรรมให้คนในสังคมอยู่กันได้อย่างมีความสุข ประการสุดท้าย หมายถึง การประยุกต์เอาความหมายของ “เปรต” ให้เข้ากับเรื่อง “ผี” ซึ่งคนไทยส่วนใหญ่มีความเชื่อถืออยู่แล้ว เมื่อเราทราบความหมายของคำ “เปรต” ตั้งแต่ที่ปรากฏใน พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา ตลอดจนถึงความหมายที่ปรากฏในพระพุทธศาสนาอย่างชัดเจน แล้ว

เปรตจำแนกตามที่มา มี 2 ประเภท 1) เปรตที่ไปจากโลกมนุษย์ ได้แก่ เปรตจำพวกที่ ทำกรรมไม่หนักพอที่จะไปรับโทษในนรก ทำกรรมที่มีโทษพอเหมาะพอสมจะไปเกิดในภูมิของ เปรต พอตายไปก็ไปเกิดเป็นเปรตชดใช้กรรมทันที ไม่ต้องตกนรกก่อน 2) เปรตที่มาจากนรก ได้แก่ ผู้ที่ทำความหนักเอาไว้ เมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ หลังจากตายไปแล้วก็ไปชดใช้กรรมนั้นในนรก ชุมต่าง ๆ ตามน้ำหนักของกรรม เมื่อใช้กรรมในนรกหมดแล้ว แต่ยังมีเศษกรรมติดตัวอยู่ ก็จะมาเกิดเป็นเปรตเพื่อชดใช้เศษกรรมที่เหลืออยู่ จำแนกตามลักษณะการเสวยผลกรรม มี 5 ประเภท 1) ขุปปิปลาสิกเปรต หมายถึง เปรตทิวกระหาย 2) วันตาสเปรต หมายถึง เปรตกินของ สกปรก 3) พรทัตตูปชีวีเปรต หมายถึง เปรตขอส่วนบุญ ได้แก่ เปรตที่มีความหิวโหย แต่ไม่สามารถจะกินอาหารอย่างอื่นได้ 4) ฌิชฌามตณ्हิกเปรต หมายถึง เปรตไฟเผา 5) เวมานิกเปรต หมายถึง เปรตมีวิมาน

2. อิทธิพลความเชื่อเรื่องเปรตที่ปรากฏในสังคมไทย

อิทธิพลความเชื่อเรื่องเปรตที่ปรากฏในสังคมไทย เป็นความเชื่อเรื่องบุญและบาปซึ่งจะ ปรากฏในคัมภีร์เปตตพลีจะแนะนำให้สร้างกุศลให้มากเพื่อจะเป็นบุญกุศลที่จะติดตามตัวไป เมื่อสิ้นชีวิตไปจากโลกนี้ด้วยอำนาจของผลบุญกุศลจะส่งผลให้ชาตินี้มีชีวิตที่มีความสุขแล้วยัง เป็นผลให้ชาติหน้าจะมีชีวิตที่ดีขึ้นไปกว่าในชาตินี้อีกด้วย บุญ คือ การทำความดีที่เป็นกุศล เป็นเครื่องชำระจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์ บุญนั้นสามารถเกิดขึ้นได้จากการประพฤติในทางที่ดีซึ่ง เกิดขึ้นได้ 3 ทาง การประพฤติความดีทางกาย การประพฤติความดีทางวาจา และการประพฤติ ความดีทางจิตใจ บาป คือ ความชั่ว ความร้าย กรรมชั่ว อกุศลกรรมที่ส่งผลให้ถึงความเดือน ร้อน สภาพที่ทำให้ถึงคิดอันชั่ว เป็นสิ่งที่ทำจิตใจให้ตกสู่ที่ชั่ว คือ ทำให้เรามีสภาพที่เลวลง ทำให้ เรามีสภาพที่เสื่อมลง การทำชั่ว หรือบาปนั้น เรียกว่า อกุศลกรรม สามารถกระทำได้ 3 ทาง คือ การทำความชั่วทางกาย การทำความชั่วทางวาจา และการทำความชั่วทางใจ

เมื่อวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องเปรตในสังคมไทยจะพบว่า การกล่าวถึงเปรตเพื่อป้องกัน ไม่ให้คนในสังคมไทยทำความชั่วทั้งปวง ซึ่งเป็นไปตามหลักคำสอนที่ว่า ทำความดี ละเว้นความ ชั่ว และทำจิตใจให้บริสุทธิ์ผ่องใส การทำความชั่วย่อมได้รับความทุกข์ทรมานตามผลกรรมที่ กระทำ การทำความดีจะได้รับความดีงามตอบแทน ชีวิตก็ประสบแต่ความสุข ความเจริญสืบไป

3. วิเคราะห์คุณค่าทางพุทธจริยธรรมที่ปรากฏในความเชื่อเรื่องเปรตที่มีผลต่อ สังคมไทยปัจจุบัน

พระธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนานั้น มีคุณค่าต่อจิตใจของคนไทยอย่างลึกซึ้ง ส่งผลให้คนไทยมีนิสัยฝักใฝ่ในการทำความดี มีจิตใจโอบอ้อมอารี ซึ่งพระพุทธศาสนานั้นเป็นรากฐานของวัฒนธรรมไทย ดังเห็นได้จากประเพณีพิธีกรรมต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่มีหลักการทางพระพุทธศาสนาเข้าไปมีส่วนทั้งสิ้น ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย แม้เสียชีวิตไปแล้วก็ยังมีพิธีกรรมเกี่ยวกับการอุทิศส่วนบุญไปให้อีกด้วย หลักธรรมที่ปรากฏในตัวคัมภีร์จึงเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจยังส่งผลให้คนในสังคมมี ความสำนึกตระหนักถึงพระคุณของบรรพบุรุษที่ได้มูมานะสร้างสมบัติหลักฐานจนเป็นมรดกตกทอดมา ถึงรุ่นตน โดยการแสดงออกด้วยการบำเพ็ญบุญอุทิศไปหาซึ่งความกตัญญูทเวที่ต่อบรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว เป็นการเน้นย้ำให้สมาชิกในสังคมระดับครอบครัว หรือเครือญาติ ได้รู้จักคุณค่าของกันและกันก็ทำให้ครอบครัวมีความสุข เมื่อสังคมในระดับครอบครัวซึ่งเป็นสังคมระดับต้นมีความสุข ย่อมส่งผลให้สังคมส่วนรวมมีความสันติสุขไปด้วย ในที่สุดก็จะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาคาความรุนแรงในสังคมได้ เพราะต้นตอของปัญหาต่าง ๆ มักเกิดจากระดับบุคคลก่อน ยามใดเมื่อบุคคลมีความเมตตาตั้งมั่นในจิตแล้ว ความวุ่นวายที่จะส่งผลออกมาในรูปแบบความรุนแรง ย่อมไม่เกิดขึ้นที่กล่าวเช่นนั้นเพราะว่าสังคมทุกระดับมีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย หากจุดใดหนึ่งมีปัญหาก็กมีผลกระทบส่วนอื่นไปด้วย ในด้านของความเชื่อเรื่องของผลกรรม และอบายภูมิอันเป็นภูมิที่บุคคลได้กระทำทั้งดีและไม่ดีไว้ในขณะมีชีวิตจะต้องไปเสวยวิบากอย่างแน่นอน ซึ่งทางพระพุทธศาสนาได้พยายามปลูกฝังส่งผลให้คนในสังคมเกิดความศรัทธาเชื่อมั่นที่จะประพฤติตนตามหลักธรรมเพื่อให้เกิดผลแห่งความสุขแก่ตน คุณค่าดังกล่าวยังเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้พระพุทธศาสนามีความเจริญมั่นคง กล่าวคือ ได้ถวายอุปถัมภ์แก่เหล่านักบวช มีพระภิกษุและสามเณร ผู้ที่ทำหน้าที่สืบทอดคำสั่งสอนของในทางพระพุทธศาสนา สามารถดำรงชีพในเพศสมณะได้อย่างไม่ลำบาก

สรุป/ข้อเสนอแนะ

พื้นฐานความเข้าใจเรื่องกรรมที่ส่งผลให้เป็นเปรต ของคนไทย ยังขาดการศึกษาตามหลัก พระพุทธศาสนา กล่าวคือ มักจับเอาส่วนเดียวของอดีตมาเป็นเหตุและมองกรรมโดยไม่แก้ไขปัจจุบัน หรืออนาคต ซึ่งทำให้เกิดผล ก็คือ ความเข้าใจผิดในเรื่องกรรม และไม่เชื่อเรื่องของกรรมตามหลักพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ แต่ได้มองถึงภาพรวมทั้งหมดและเหตุ

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องเนื่อง เช่น ในขณะที่คนไม่สามารถหาเหตุที่ทำให้เกิดกรรมในปัจจุบัน ก็มักจะสรุปว่า เป็นเพราะสวรรค์ลิขิต หรือพรหมลิขิต ไม่ใช่กรรมลิขิต ในปัจจุบันคนในสังคมมักจะอ้างว่าพิสูจน์ไม่ได้ จะเชื่อในหลักวิทยาศาสตร์มากกว่า เพราะคนในปัจจุบันนี้จะอยู่กับโลก ของอินเทอร์เน็ต เมื่อมีอะไรเกิดขึ้นจะเชื่อในสิ่งที่เห็นและตัดสินใจโดยที่ไม่สนว่าจิตจะเกิดกุศล หรืออกุศล เมื่อไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าประสพอยู่เป็นผลของกรรมนั้น ๆ ก็จะไม่เชื่อ จึงเป็นปัญหาทางด้านศีลธรรมจริยธรรมต่อสังคมไทยยุคปัจจุบัน ความเชื่อเรื่องกรรมของ คนไทย ได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนา ซึ่งมีหลักคำสอนในเรื่องกฎแห่งกรรมและการให้ ผลของกรรมทั้งที่เป็นฝ่ายกุศลและอกุศล และเป็นวิฆฺญะ ทำให้มีการเวียนว่ายตายเกิด หรือ เป็น สัมภเวสี คือ ผู้แสวงหาภพใหม่ พุทธศาสนิกชนชาวไทยในปัจจุบัน ซึ่งมีความเชื่อว่าเมื่อ ตายไปแล้วจะต้องเวียนว่ายตายเกิดอีกจนกว่าจะเข้าถึงมรรค ผล นิพพาน

การส่งผลของกรรมทั้งในกุศลกรรมและอกุศลกรรม สามารถส่งผลทั้งในปัจจุบันชาติ และส่งผลในชาติหน้าด้วย ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

1. กรรมส่งผลในชาตินี้ การส่งผลของกรรม ตามทัศนะของพระพุทธศาสนา เชื่อว่ากรรมนั้นไม่สูญ สลายไป แต่การให้ผลของกรรมนั้น ขึ้นอยู่กับชนิดและวาระของกรรม วิบากกรรมที่ให้ผล ในชาตินี้

2. กรรมส่งผลในชาติหน้า กรรมบางชนิดที่สะสมไว้ในจิตให้ผลเป็นรูปธรรมใน ชาติหน้า เรียกว่า อุปัชชเวทนียกรรม หมายถึง กรรมประเภทนี้เกี่ยวข้องกับ การเวียนว่ายตาย เกิด ตามทัศนะทางพระพุทธ ศาสนาเชื่อว่า ก่อนสิ้นชีวิต ขณะจิตนึกถึงกรรมใด จะไปเกิดใหม่ ตามอำนาจของกรรมนั้นสิ่ง ที่จิตระลึกถึงก่อนตายมี กรรม กรรมนิमित และคตินิमित การหยุด การให้ผลของกรรม กรรมนั้นจะหยุดการให้ผลของกรรม ด้วยสาเหตุ 3 ประการ หมดแรง กรรม อื่นเข้ามาแทรกแซงและบุคคลผู้ทำกรรมได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์

ด้วยเรื่องของการวิเคราะห์คุณค่าทางพุทธจริยธรรมความเชื่อเรื่องเปรตที่มีผลต่อ สังคมไทยปัจจุบันนี้ เป็นหลักในการทำบุญประเภทหนึ่งในทางพระพุทธศาสนา ที่ส่งเสริมให้ บุคคลประกอบกิจกรรมที่เป็นการกุศลนี้ขึ้น เพื่อเป็นการแสดงออกซึ่งความมีกตัญญูตตเวทิตา ต่อบรรพบุรุษผู้ ที่ได้ล่วงลับไป ปัจจุบัน อย่างไรก็ตามการศึกษายังพบว่ามีประเด็นที่ควร จะ ทำการศึกษาต่อไปอีก ดังข้อเสนอแนะต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

คัมภีร์มัลลยโศคโลก นิพพานสูตร และเปรตพลี เป็นคัมภีร์ที่ใช้เทศนาในงานอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลไปหาผู้ล่วงลับดับขันธ ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูกตเวทีต่อบรรพบุรุษบิดามารดาและญาติ ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านการปฏิสัมพันธ์ของพระพุทธศาสนากับชุมชน ระหว่างญาติพี่น้องกันเองเนื่องมาจากอิทธิพลของคำสั่งสอนในหลักธรรมในคัมภีร์มัลลยโศคโลก นิพพานสูตรและเปรตพลี นอกจากนี้แล้วยังมีหลักธรรมต่าง ๆ ในพระพุทธศาสนาที่สามารถนำมาประพุดปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ จำนวนหลายข้อ และยังมีคัมภีร์พระพุทธศาสนาอีกมากมายหลายฉบับที่มีสารประโยชน์เป็นอนเนกอนันต์ ผู้ศึกษาวิจัยจึงขอเสนอให้มีการวิจัยเรื่องของคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาในเรื่องอื่น ๆ เพื่อนำเสนอความรู้ที่ได้ศึกษาให้ชาวพุทธได้รับทราบ และนำไปเป็นแบบแผนในการดำรงชีวิตในสังคมอย่างเป็นปกติสุข

2. สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิเคราะห์คัมภีร์อานิสงส์ในทำบุญตามงานเทศกาลต่าง ๆ ของภาคใต้กับภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย

2.2 ศึกษาความเชื่อเรื่องเปรตกับการขัดเกลาทางสังคมของคนไทย

2.3 ศึกษารูปแบบประเพณีความเชื่อที่เกี่ยวกับเรื่องเปรต

เอกสารอ้างอิง

จุรี จุลละเกต. (2516). *มนุษย์วิทยาเบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร: แพรววิทยา.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2538). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 8)*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2542). *ธรรมานุญชีวิต (พิมพ์ครั้งที่ 19)*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมมิก จำกัด.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2550). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 15)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จันทร์เพ็ญ.

พระยาอนูมานราชชน. (2508). *ประเพณีเบ็ดเตล็ด (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพมหานคร: สมาคม สังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วิทย์ พิณคันเงิน. (2515). *ความเป็นมาของมนุษยชาติ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์รุ่งโรจน์การพิมพ์.